
Notat om governance i forbindelse med samarbejde mellem et universitet og eksterne partnere – Principper, praksis og retlige rammer

Baggrund

De danske universiteter skaber værdi ved at levere forskning på højeste internationale niveau. Nysgerrighedsdrevet forskning funderet på akademisk frihed er basis for både universiteternes grundforskning, forskning med et erklæret sigte og innovative forskningsmissioner.

De danske universiteters forskning finansieres i stigende grad af eksterne midler, herunder særligt private fondsmidler. I et ændret finansieringslandskab vil universiteterne bidrage til udviklingen af samarbejde om forskningsfinansiering med offentlige og private fonde. Det skal understøtte, at eksterne midler bidrager til, at universiteterne kan frembringe nye idéer og bedrive uafhængig, nysgerrighedsdrevet og samfundsrelevant forskning, uddannelse og innovation på højeste niveau.

De eksterne forskningsmidler er et udtryk for, at universiteternes forskning har både kvalitet og relevans, og midlerne giver nye muligheder for at styrke forskningsindsatsen yderligere. Bevillingerne har også muliggjort etablering af store forskningsprojekter og forskellige former for forskningscentre forankret på de danske universiteter.

Udviklingen medfører et behov for at præcisere de retlige rammer og principper, som gælder for universiteternes samarbejde med eksterne partnere, herunder ledelse og beslutningsansvar i store eksternt finansierede forskningsprojekter og forskningscentre.

De retlige rammer og principper baserer sig primært på [universitetsloven](#), samt [Principper og anbefalinger for forskningsbaseret samarbejde og rådgivning](#), Danske Universiteter (2021). Derudover baserer de sig på [forvaltningsretlige principper, retspraksis og udtalelser fra Folketingets Ombudsmand](#)¹.

¹ Se Højesterets dom i U 2016.140 H og Folketingets Ombudsmands udtalelse i FOB 2013-9. For forvaltningsretlige principper se fx Forvaltningsret af Niels Fenger (red.), 1. udgave, 2018 Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 145-155. FOB 2013-9 indeholder også et overblik over, hvor spørgsmålet om delegation af afgørelseskompetence til private er behandlet i den juridiske litteratur.

Principper og praksis

Udgangspunktet for enhver bevilling til et universitet fra en offentlig eller privat fond er en ansøgning fra universitetet til den pågældende fond (eller til flere fonde), og at hver enkelt fondsbestyrelse har godkendt ansøgningen. Der er udarbejdet en kontrakt mellem universitetet og den enkelte fond, som angiver betingelser og forpligtelser for begge parter og regulerer parternes samarbejde i bevillingsperioden.

Uanset hvilken governance-konstruktion, der måtte blive etableret i forhold til en ekstern bevilling, er det universitetets ansvar at sikre, at bevillingen anvendes som aftalt i kontrakten, og at den derudover lever op til de retlige rammer i universitetsloven, forvaltningsloven m.v.

I det følgende beskrives principper for governance i forbindelse med eksternt finansierede forskningsprojekter og forskningscentre på de danske universiteter. Derudover beskrives praksis og eksempler på typer af fora, hvor principperne vil være relevante.

Principper

- En leder af et forskningsprojekt eller forskningscenter skal være universitetsansat og har beslutningskompetence efter bemyndigelse fra rektor, dekan eller institutleder.
- En ekstern repræsentant kan være medlem af et beslutningskompetent forum med taleret, men uden stemmeret. Det vil sige, at den eksterne repræsentant kan rådgive og følge projektet/centret. Det anbefales, at den eksterne repræsentant, forud for deltagelse, underskriver en aftale, hvoraf det fremgår, at de almindelige offentligretlige regler og principper, herunder fortrolighed, er gældende.
- Et rådgivende forum kan have en eller flere eksterne repræsentanter. En ekstern repræsentant kan være forperson for et rådgivende forum. Det anbefales, at den eksterne repræsentant, forud for deltagelse, underskriver en aftale om fortrolighed.

Praksis og eksempler

- En PI (Principal Investigator) eller centerleder kan tildeles beslutningskompetence efter bemyndigelse fra dekan eller institutleder til at lede et forskningsprojekt eller forskningscenter.

- Et beslutningskompetent forum, der leder et forskningsprojekt eller forskningscenter, kan alene ledes af en universitetsansat.
- Et forskningsprojekt eller forskningscenter kan ledes af et beslutningskompetent forum med en universitetsansat (fx en prorektor, dekan, prodekan, institutleder eller en specifikt udpeget professor) som forperson. Et sådant forum kan have eksterne medlemmer uden stemmeret, som kan rådgive og følge projektet/centret.
- Herunder er angivet eksempler på typer af rådgivende fora, som universitetet kan vælge at nedsætte, enten med udelukkende universitetsansatte, udelukkende ekstern repræsentation, eller både universitetsansatte og ekstern repræsentation:
 - Strategisk Rådgivningspanel – der fx har til opgave at sikre, at et center får kompetent rådgivning og input i forhold til løbende at kunne foretage relevante justeringer af strategi og aktiviteter.
 - Videnskabeligt Rådgivningspanel – der fx har til opgave at rådgive om 'scientific best practice' og internationalt samarbejde.
 - 'X' Panel – der har til opgave at rådgive om fx innovation, finansiering eller potentielle samarbejdsmuligheder.
 - Dialogforum – der fx har til opgave at sikre koordinering og gennemgang af samarbejde mellem universitetet og en given ekstern partner (fx en privat fond).
 - Brugerpanel – der fx har til opgave at give input til, feedback på og rådgivning om et centers specifikke ydelser.

Det er hensigten, at både principper og praksis skal bidrage til at sikre et godt samarbejde mellem de danske universiteter og eksterne bevillingsgivere og samarbejdspartnere, og det bedst mulige resultat af samarbejdet.

Retlige rammer

Universitetsloven gælder for universiteter under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Universitetsloven sætter, sammen med den øvrige offentligretlige regulering, såsom forvaltningsloven og offentlighedsloven, rammerne for universiteternes virke.

Et universitets bestyrelse er ansvarlig for, at universitetet udøver sit virke efter hensigten i universitetsloven, og rektor varetager universitetets daglige ledelse inden for de rammer, som bestyrelsen har fastsat.

Al kompetence udgår fra rektor og delegeres via ledelsesstrengen og et klart hierarki til fx prorektorer, direktører, dekaner, prodekaner, ph.d.-skoleledere, institutledere, centerledere og studieledere m.v.

Dekanerne varetager ledelsen af fakulteterne efter rektors bemyndigelse og er over for rektor ansvarlige for, at fakulteterne ledes efter de overordnede retningslinjer og konkrete beslutninger, som rektor træffer.

En institutleder refererer til dekanen, og ledelsen af et institut eller et center (som er en del af universitetet) skal overholde såvel konkrete beslutninger som generelle retningslinjer, truffet og udarbejdet af rektor eller dekanen.

Universitetet skal altid handle efter saglige kriterier og må i sit virke ikke varetage private hensyn, fx hensyn til personer, organisationer, fonde eller virksomheder.